

Til Oppdal kommune Landbruksavdelingen
ved Gro Aalbu.

ANG.UTTALELSE I FORBINDELSE MED FORSKRIFT TIL ROWILTERSTATNINGER.

Landbruksrådet er kjent med at Oppdal kommune vil komme med en uttalelse i forbindelse med at utkast til "Forskrift til rovvilterstatning for husdyr og tamrein " nå ligger ute til høring. Landbruksrådet har diskutert hvorvidt landbruksrådet skulle komme med en egen uttalelse, men finner at en uttalelse i fra det offisielle Oppdal da i gjennom Kommunestyret vil bli mer vektlagt i Departementet. I forbindelse med at det skal lages en slik uttalelse vil Landbruksrådet i gjennom dette skrivet gi sitt syn som da kan legges inn i Uttalelsen i fra Oppdal kommune.

Landbruksrådet i Oppdal er sterkt uenig med utkastet slik det foreligger. Vi er i utgangspunktet ikke enig i den omleggingen av erstatningsordningene som Stortinget har gått inn for. Omlegginga medfører at det ansvaret vi mener at storsamfunnet har i forholdet mellom rovdyr og beitebruk nå skyves ned på beitebrukerne sjøl, mens premisene for dette blir satt av offentlige organ .

Å bruke forhåndsutbetaling som et virkemiddel til forebyggende tiltak koblet opp mot muligheten for Fylkesmannens miljøavdeling å sette vilkår for erstatning, betyr at man ønsker å gå på akkord med beiterettighetene til bøndene.

Ser man på kommentarene til forskriftens § 13 står det svart på hvitt at gårdbrukerne vil bli pålagt skadereduserende tiltak utover økt tilsynsaktivitet. Det betyr i klartekst- Fremskutt sanking, inngjerding, flytting av sau til andre beiteområder osv.

Alle slike tiltak vil begrense beiteretten !

Landbruksrådet mener at det er opp til gårdbrukerne selv utifra sine beiterettigheter å bestemme beitebruken. Det vil rett og slett umuliggjøre å opprettholde dagens beitepraksis når det oppstår skadesituasjoner dersom dette forslaget blir realisert.

Når situasjonen blir betent finnes det etter rådets mening kun et virkemiddel som er akseptabelt og som attpåil er virkningsfullt : Det er uttak av skadedyr.

Forskriften slik den foreligger gjør at gårdbrukerne blir prisgitt mye bruk av skjønn utøvd av offentlige instanser som SNO, Fylkesmann og Departement. Dette gjelder fastsettelse av risikofaktoren for beiteområdene og det gjelder om aktsomhetsplikten er oppfylt. Landbruksrådet tror at det vil bli bortimot umulig å treffe riktig på risikofaktoren. Dessuten vil dette slå skjevt ut utifra at det til og med innen et beiteområde er store forskjeller i tapstall på besetningsnivå.

Aktsomhetsplikten med føringer som sier at det skal gjøres mer enn økt tilsyn vil også bli gjenstand for skjønnsutøvelse og vil om det blir lagt uti fra driftenhetsnivå bety at de sauebrukere som har dette som deltidsarbeid (og dem begynner det å bli mange av utifra økonomien i saueholdet.) får store problemer med å oppfylle denne.

For driftsenheter tilknyttet organisert beitebruk mener landbruksrådet at det da må legges beitelagets samlede tilsynsaktiviteter til grunn ved søknad om erstatninger.

Det blir etter rådets syn helt feil å gå på driftsenhetsnivå (slik det blir praktisert allerede nå) når det er bruk tilknyttet organisert beitebruk.

Oppsummering:

Landbruksrådet krever at forslag til "Forskrift om rovvilterstatning for husdyr og tamrein" trekkes tilbake av Departementet for total omarbeidelse utifra at forskriften slik vi ser det, har mange mangler som vil ramme enkeltbrukere i særlig grad. Helheten i forslaget er også av en slik karakter at det ikke er i samsvar med målsettingene til Stortinget i forbindelse med rovdyrforliket. Her ble det slått fast at det skal være mulig å drive utmarksbeiting landet rundt. Forslaget til forskrift gjør dette særdeles vanskelig.

Våre ankepunkter er som følger:

- I gjennom dette forslaget blir det ansvar vi mener at storsamfunnet har i rovdyrforvaltningen kontra utmarksbeiteinteressene,skjøvet ned på beitebrukerne sjøl på premisser satt av det offentlige.
- Forskriftsforslaget går utover beiterettighetene til gårdbrukerne og umuliggjør dagens beitepraksis,dette utifra at det settes vilkår for erstatning. Vilkårene vil bli i form av såkalt "skadereduserende" tiltak som etter vår mening ikke fungerer. Når skadeomfanget blir betent er det kun et virkemiddel som fungerer,nemlig uttak av skadedyrene.
- Gårdbrukerne blir i stor grad prisgitt skjønnsutøvelse fra offentlige instanser med den usikkerhet det innebærer. Bla. på fastsettelse av risikofaktor og hvorvidt aktsomhetsplikten er oppfylt.
- Ordningene vil slå urettferdig ut,de fanger ikke opp forskjellene mellom enhetene innen samme beiteområde.
- Gårdbrukere som blir utsatt for rovdyr tap på vinteren,feks.ved utegangersau,og brukere utenom produksjonstilleggordningen beskjæres muligheten for erstatning.

Hilsen landbruksrådet i Oppdal :

Oppdal Bondelag,Lønset Bondelag,Skogeierforeninga og Oppdal Bonde-og Småbrukerlag.

OPPDAL KOMMUNE

Plan, utvikling og forvaltning

Til
Rovviltnemnda i region 6
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

NOTAT

Erfaringer med bruk av forebyggende tiltak i Oppdal – gjennom 20 år med rovdyrproblematikk.

Oppdal er landets største saukommune med stabile sautall de siste ti-år på ca 20.000 vinterfora sauer og ca 44.000 sau på sommerbeite. Fra 1980-tallet har kommunen hatt en konflikt mellom sau og rovdyr, da spesielt en økende bestand av jerv. Kommunen har nå årviss yngling av jerv (1 – 4 ynglinger pr. år), fast bestand av kongeørn og noe sporadisk gaupe. Sist sommer, og også i vår er det registrert bjørn i kommunen.

I disse 25 årene har de 150 sauebøndene i kommunen prøvd de fleste av de "godkjente forebyggende tiltak" for å forhindre rovdyr i å ta husdyr. Fra "regelverk for tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader" hentes følgende liste over godkjente tiltak:

- a. Fremskutt sanking av sau
- b. Forsinket slipp på beite
- c. Flytting av sau
- d. Overgang til andre saueraser eller annet småfehold
- e. Tidlig lamming og tidlig slakting
- f. Intensiv gjeting av sau, for eksempel kombinert med bruk av gjeterhund og nattkve.
- g. Bruk av vokterhund
- h. Styrt områdebruk ved hjelp av gjerde (rovdyrsikre gjerder)
- i. Bruk av tekniske tiltak
- j. Ekstraordinært tilsyn.
- k. Prosjekter der utvida tilsyn er nødvendig som en kombinasjonsløsning
- l. Kombinasjoner av ovennevnte tiltak
- m. Andre tiltak som faller inn under formålet med ordningen.

I Oppdal er følgende forebyggende tiltak prøvd, som regel utprøvd i beitelagsregi (fra 3 – 20 besetninger samlet):

- Pkt a, fremskutt sanking av sau er prøvd flere ganger med ulikt antall besetninger. Den største tidlignsankingen ble gjennomført i 2002 da Dindal beitelag sanket ned all sau den 28. august. Dette og tidligere forsøk viste at skadegjørere flyttet over til gjenværende besetninger, selv om de var et stykke unna. Skal fremskutt sanking

ha noen virkning i Oppdal, må minimum 3 beitelag sanke ned all sau samtidig. Så langt har det ikke eksistert nok kompensasjonsmidler hos Fylkesmannen til å sanke så mye sau på en gang. De beitelag som har gjennomført tidligningsanking, har heller ikke fått kompensert alle sine rettmessige utgifter jfr. forskriften (kr. 6,- pr. sau pr. dag fram til normal sankedato.) I marginale strøk slik som Oppdal er det ikke alltid mulig å sanke i slutten av august. Det er kort vekstsesong og for mange betyr det kun en avslått høsting av dyrka jorda og gjenvekstforholda om høsten avgjør hvor tidlig sauene kan slippes inn på dyrkajorda for beite inntil innsett i fjøset.

- Forsinket slipp på beite, pkt. b – gjennomføres i dag av syke dyr, sau som lamma sent med mer, i henhold til forskrift om dyrevelferd og kontrolleres gjennom saukontrollen og av veterinær. Forsinket slipp ut over dette er ikke mulig pga at dyrka jorda må ha en viss tid fra vårbeiting tar slutt og til høsting skal skje.
- Pkt c, flytting av sau - er ikke utprøvd. Hvor skal en flytte 44.000 sau? Veterinær tillater ikke flytting i så stort antall over fylkesgrensen. Det er også regler for transport av husdyr over lengre avstander.
- Overgang til andre saueraser/annet småfehold i pkt. d. De fleste saueraser er representert i Oppdal. Alle raser/besetninger har konflikt med rovdyr. Det nye inntektssystemet i produksjonstilskuddet og hos slakteriene er i stor grad med å legge føringer for valg av rase.
- Pkt e foreslår tidlig lamming og tidlig slakting. Oppdal har for kort beitesesong og for kort plantedyrkingssesong (Dyrka jorda ligger på 500 – 850 moh) til at det er noen mulighet å sjonglere med sesongen. De fleste sau slippes på utmarksbeite i løpet av juni mnd og hentes ned igjen i september.
- Pkt. f – intensiv gjeting kombinert med gjeterhund og nattkve. Det spesielle med Oppdal er at det er gjennomsnittlig store saueproduksjoner vi snakker om. Gjennomsnittstall pr. besetning på landsbasis er 62,1 vaksne sau, mens det for Oppdal ligger på 143,3 vaksne sau (tall pr. 01.01.2004). Sauene i Oppdal beiter fritt og utnytter kvaliteten på fjellbeitet meget godt, da de går dit maten er ferskest til enhver tid. Å kombinere dette med aktiv gjeting og nattkve er dels umulig pga størrelsene på flokkene, og viser seg å gi lavere slaktevekt pr. dyr og dermed mindre inntekt i en landbruksproduksjon som allerede er blant de lavtlønte innen landbruket.
- Det er prøvd bruk av vokterhund (pkt. g) - men terrenget og oversiktligheten ble for dårlig til at prosjektet ble vellykket.
- Pkt. h – styrt områdebruk m. gjerde. Jerv tar sau på innmark i Oppdal både vår og høst. Kostnaden med å sette opp rovdyrsikkert gjerde for innmarksbeite og anna beite vil bli urimelig høy og er ikke vurdert.
- Det er utprøvd følgende tekniske tiltak (pkt. i): Luktampuller festet til klave, halsbånd tilsatt smak og radiobjøller. De to første tiltak har fått konklusjon fiasko, jerven bryr seg ikke om noe lukter eller smaker vondt. Radiobjølle-prosjektet ble gjort i lite format i 2003. Dette kan ikke sies å ha noe forebyggende effekt, men en finner sauene lettere etter den er død og kan få klarlagt dødsårsak sikrere.
- Pkt j, ekstraordinært tilsyn, er det eneste pkt som Oppdal kommune anser å ha en viss effekt. Effekten er også her etterskuddsvis, da det er på registreringsnivå/ stadfestingsnivå en kommer inn. Ekstraordinært tilsyn har hjulpet oss en del i det vi da får satt inn ekstra ressurser i tillegg til beitelaget sine ressurser, og får kartlagt skadeomfang og ringet inn skadegjørere. Ekstraordinært tilsyn i forkant av og samtidig med en tillatelse til felling av skadegjørere er et godt tiltak i etterkant av skade. Vi har sett det i de områder det har lyktes å ta ut skadegjørere, at det har

sin hensikt: en får mer effektivt kartlagt området og skadegjørers bevegelser og kan deretter evt. sette inn tiltak mot skadegjørere på rett sted.

- De tre siste pkt er ikke relevant.

Hovedkonklusjonen i Oppdal etter over 20 år med jerv i konflikt med sau, er at det er ingen forebyggende tiltak som virker forebyggende. For Oppdal som har så mye sau i store besetninger er de opplistede tiltakene ikke gjennomførbare.

Oppdal kommune v. beite- og rovviltutvalget ber derfor om at dette tas hensyn til i ny forvaltningsplan. Vårt ønske er at dette blir en konkret og reell plan som er realistisk i forhold til de løsninger som er mulig å gjennomføre og ikke tar ting ut fra lufta som andre har gjort tidligere. Det er forsket så mye på dette området nå de senere år, at det er unødvendig å bruke enda mer ressurser på ikke-fungerende tiltak.

Saunæringen i Oppdal med 150 gardsbruk er en seriøs og faglig godt oppdatert næring. Alle bruk er medlem i beitelag (til sammen 12 beitelag/beiteområder) og de fleste er med i sauekontrollen. Dette gir et styrket fagmiljø og en godt organisert kontroll, spesielt i forhold til tilsyn på sommerbeite og oppfølging av problemer her.

Oppdal 22.04.05

Tor Sæther
Fagansvarlig landbruk